

Saksdokumenter:

KR 31.1/12	Forskrift om tilsetting av menighetsprest	
KR 31.2/12	Veiledning for søknader_08	

Evalueringnemnda - orientering om nemnda og arbeidet

Sammendrag

I 2000 ble Forskrift om tilsetting av menighetsprest endret slik at Kirkerådet kunne tilkjenne personer uten cand.theol. grad å ha tilsvarende kompetanse ut fra bestemte kriterier. Kirkerådet ble også bemyndiget til, når det forelå helt særskilte grunner, å fravike kompetansekravet for enkeltpersoner etter søknad fra biskop. Kirkerådet opprettet da en evalueringnemnd til å saksbehandle disse søknadene. I 2007 ble denne selvstendig, men med de samme instanser representert.

Forslag til vedtak

Kirkerådet tar saken til orientering.

Saksorientering

Bakgrunn

Spørsmålet om å gi personer uten teologisk embetseksamen adgang til å bli prest har med ujevne mellomrom blitt tatt opp helt fra slutten av 1800-tallet. Kirkemøtet fattet i 1989 vedtak om at det skulle tas nødvendige skritt for å etablere lovlig adgang for ikke-teologer til prestetjeneste i Den norske kirke på nærmere bestemte vilkår (KM 18/89). Kirkerådet utarbeidet forslag til regelverk og oversendte det til departementet i 1992. Departementet sendte i 1998 forslag til regelverk på høring, og Kirkemøtet behandlet samme år forslag til regelverk. Ordningen trådte i kraft fra 1.2.2000.

Forskrift om tilsetting av menighetsprest ble da endret slik at Kirkerådet kunne tilkjenne personer uten cand.theol. grad å ha tilsvarende kompetanse ut fra bestemte kriterier. Kirkerådet ble også bemyndiget til, når det forelå helt særskilte grunner, å fravike kompetansekravet for enkeltpersoner etter søknad fra biskop. For å behandle disse sakene oppnevnte Kirkerådet en evalueringsnemnd bestående av to leke medlemmer av Kirkemøtet, en representant fra de teologiske fakulteter, en representant fra de praktisk-teologiske seminarene og en representant fra Presteforeningen til å vurdere søknadene. Nemnda ble oppnevnt for fire år om gangen med samme funksjonstid som Kirkemøtet.

Kirkerådet behandlet i 2001 rapport fra Evalueringsnemndas arbeid første år og hadde en vurdering av regelverket. I 2004 hadde Kirkerådet en foreløpig evaluering av regelverket og bad om en evaluering til Kirkemøtet i 2008. KKD oppnevnte i mars 2005 en gruppe som i mai 2006 leverte utredningen *Kvalifikasjonskrav for tilsetting som menighetsprest i Den norske kirke* (KTMP). Gruppen ble oppnevnt for å se på behovet for endringer som følge av kompetansereformen innen høyere utdanning. Som følge av denne utredningen fastsatte departementet noen endringer i forskrift om tilsetting av menighetsprest med virkning fra 1.3.07. Det ble gjort fire innholdsmessige endringer i regelverket utenom de tilpassinger som var nødvendige ut fra kvalitetsreformen.

1. Beslutningsmyndigheten for vedtak etter forskriften er flyttet fra Kirkerådet og til en selvstendig Evalueringsnemnd. Dette er gjort for å tilfredsstille kravet i forvaltningsloven § 28 som har krav om at vedtak og klage i en sak skal behandles av to forskjellige forvaltningsorgan. Evalueringsnemnda består nå av personer oppnevnt av de samme organer som før, så i realiteten skjer behandlingen på samme måte som før, men en oppfyller forvaltningslovens krav om to organer.
2. Det er gitt hjemmel for begrenset egnethetsvurdering av søkere med annen tilsvarende kompetanse, ”av nemnda ikke finnes personlig uegnet til prestetjeneste” (§ 4,3).
3. Det er åpnet for at Evalueringsnemnda i særlige tilfeller kan fravike kravet om å ha hatt graden i 5 år for personer som avlegger graden etter fylte 50 år (§ 4.5).
4. Den nedre aldersgrensen for å søke om godkjenning av personer etter § 5 Særlige kvalifikasjoner er tatt bort.

Nemndas arbeid

Første året hadde nemnda 7 møter. Deretter har det vært 2 møter i året, med søknadsfrist 15.2 og 1.9. Behandling av søknader er todelt, både ved skriftlig innsendt materiale (se

vedlagte Veiledning for søknader fra og for personer som ikke er cand. theol.) og ved at den som søker/ det søkes for innkalles til samtale med nemnda. Fra 1.3.07 er Nemnda et selvstendig organ der de enkelte parter oppnevner sine medlemmer (jf pkt 1 ovenfor) og velger selv sin leder. Kirkerådet administrerer ordningen, jf § 7 og Kirkerådets sekretariat er saksforbereder og sekretær for nemnda.

Søkere til Evalueringsnemnda

Søkerne fordeler seg i to grupper. De som søker etter § 4 i forskrift om tilsetting av menighetsprest søker selv, mens det er biskopen som søker for personer som behandles etter § 5 i samme forskrift.

Pr 1.8.2012 er 59 av 65 søknader godkjent etter tilkjenning av kompetanse, § 4.

De 59 som er godkjent etter § 4 fordeler seg slik på utdanningsgrader:

35 Cand.philol med kristendomskunnskap hovedfag/master i kristendomskunnskap

5 Cand.philol med nordisk hovedfag

1 Cand.philol med engelsk hovedfag

1 Cand.philol med kirkehistorie hovedfag

1 Cand. jur

2 Cand.scient med idrett hovedfag

1 Cand.philol med etnologi hovedfag

1 Cand.philol med tysk hovedfag

1 Cand.philol med filosofi hovedfag

1 Cand.philol med arkeologi hovedfag

1 Hovedfag rel. vitenskap

1 Hovedfag kirkelig undervisning

1 Master i praktisk kunnskap

1 Master i profesjonsetikk og diakoni

1 Master i diakoni

2 Hovedfag/master i spes.ped.

2 Hovedfag/master i ped

1 Cand.philol kulturstudier

Pr 1.8.2012 er 30 av 43 søknader godkjent etter søknad om fravik av kompetansekravene i forskriftens § 2b. Det er de siste fire år fremmet 15 søknader etter § 5. Av disse har

Evalueringsnemnda avslått 5.

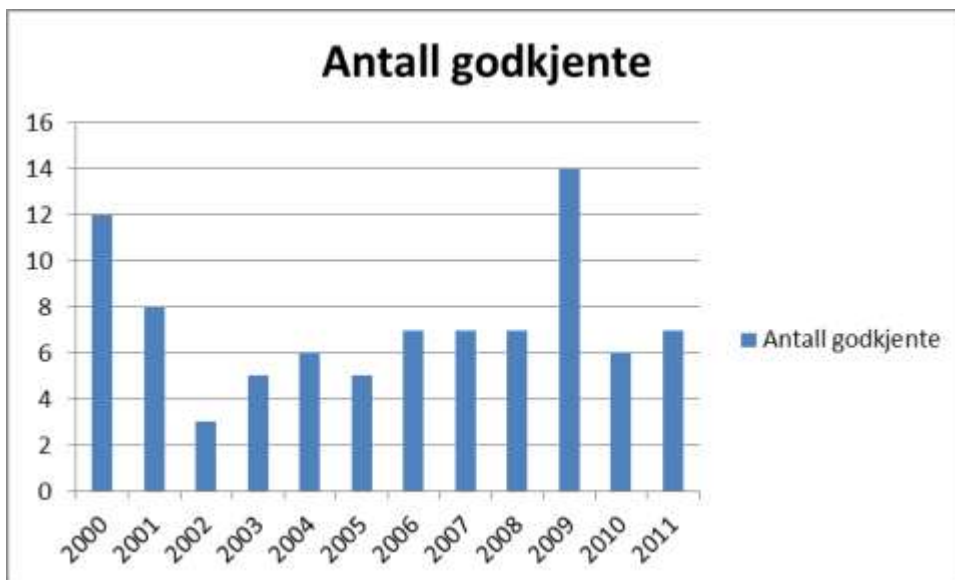
2008 – to søknader, en avslått

2009 – fem søknader, ingen avslått

2010 – fem søknader, to avslått

2011 – tre søknader, to avslått

2012 – ingen søknader

Søker eller den det søkes for, møter til samtale med Evalueringsnemnda i forbindelse med behandling av søknaden. De som godkjennes må gjennomføre praktisk-teologisk utdanning før de kan tilsettes i prestestilling, jf. forskriftens § 2 c. Det er biskopen som tar stilling til ordinasjon.

Erfaringsinnhenting

Kirkerådet innhentet i 2004 erfaringer fra de som var godkjent gjennom ordningen og i 2008 erfaringer fra proster og bispedømmeråd.

Kandidater som er godkjent av Evalueringsnemnda:

Det ble i 2004 innhentet erfaringer fra de som var godkjent og hadde gjennomført praktisk-teologisk utdanning. Det ble sendt spørreskjema til 26 personer. 18 av de som ble tilskrevet svarte, hvorav 10 med godkjenning tilsvarende dagens § 4 og 8 tilsvarende dagens § 5.

De fleste svarte at de ikke savnet mer teologisk kompetanse. Samtidig svarte flere at de jobbet med fordypning og å tilegne seg mer teologisk kunnskap i forbindelse med forkynnelse på samme måte som prester som har ordinær utdanning. De opplever også at de blir akseptert fullt ut av sine prestekolleger.

Prosessen med godkjenning blir i stor grad opplevd som positiv av de som har vært gjennom søknadsprosessen og vurdering i Evalueringsnemnda. Dette gjelder personer som er godkjent etter begge varianter. De fleste har heller ikke opplevd vansker med å få jobb etter utdanning. Det er ikke hentet inn erfaring fra de som har fått nei fra nemnda.

Erfaringsinnhenting i 2008:

Kirkerådet sendte i 2008 ut en forespørsel til alle proster, biskoper, bispedømmeråd og de praktisk-teologiske seminarer om deres erfaring med ordningen. Kirkerådet mottok svar fra 13 proster, tre biskoper/bispedømmeråd og alle fire praktisk-teologiske

utdanningssteder.

Fra arbeidsgiverhold

Erfaringshenting fra proster, biskoper og bispedømmeråd gir også i stor grad positiv tilbakemelding.

Svarene som er kommet inn tyder på at en stort sett støtter opp om ordningen. På spørsmål om ordningen har vært til berikelse for menighet og presteskap, er svarene stort sett ja. En begrunner dette med at godt voksne som kommer inn i tjenesten bringer med seg erfaring fra det å være ordinært menighetslem, et enklere språk, engasjement og større nærhet til det sekulariserte samfunnet.

På spørsmål om ordningen bør brukes som rekrutteringsvei for å dekke prestemangelen i Den norske kirke, er svarene mer blandet. Det understrekes at en ikke må undergrave teologisk kompetanse i presteskaper. Det er også noen av høringssvarene som er inne på tanken om at de som godkjennes etter § 5, bør godkjennes for tjeneste på et bestemt sted og ev for en periode og ikke en generell godkjenning. Samtidig er det noen av høringsinstansene som mener at det er stort sett denne måten en i dag klarer å rekruttere til stillinger i de nordligste bispedømmer.

Det er spurt om en ser noen forskjell på hvordan personer godkjent av Evalueringsnemnda blir behandlet i tilsettingsprosessen av menighetsråd. Der svarer alle at de blir behandlet som alle andre søkere. Menighetsrådene legger vekt på kompetanse, egnethet og kjennskap. Her svarer flere at de ikke har nødvendig kjennskap eller bakgrunn for å svare. Det er fortsatt et begrenset antall godkjente kandidater. Det betyr at det også er begrenset med erfaring på feltet ute i menighetene. Det er derfor lite tilbakemelding på om det er forskjell på personer godkjent etter § 4 og § 5.

Det er Kirkerådets erfaring at de som er godkjent, føler seg kompetente til oppgaven og opplever også den nødvendige trygghet og aksept fra omgivelsene.

Praktisk teologisk utdanningsinstitusjoner:

Med 53 (§§ 4 og 5) godkjente kandidater i løpet av de første 8 årene sier det seg selv at det er noe begrenset erfaring fra de praktisk-teologiske utdanningssteder. Det er heller ikke alle som er godkjent av Evalueringsnemnda som har gått videre til praktisk-teologisk utdanning. Det finnes ikke statistikk over hvor mange som tar praktikum. Det er to betenkeligheter som går igjen fra de teologiske fakulteter/praktisk-teologiske seminarer:

1. Mange av kandidatene anses å ha bekymringsfull lav teologisk kompetanse. Dette gjelder særlig de som godkjennes etter § 5, men delvis også de som godkjennes etter § 4 og som ikke har mastergrad/hovedfag i kristendomskunnskap.
2. Den teologiske refleksjon er også lav blant mange av kandidatene. Det gjelder både generelt og i forhold til å reflektere teologisk over teori versus praksis/erfaring. Utdanning på 1/2 – 1 år gir også kort tid til modning innen utføring av prestatjeneste, særlig innen feltene homiletikk, liturgikk og sjelesorg.

Flere av utdanningsstedene tar også opp tidsaspektet. Det gis liten tid til å jobbe med egnethets spørsmål. I denne sammenheng etterlyses det en avklaring av de forskjellige organers rolle. Evalueringsnemnda har sin vurdering, riktignok forskjellig for de to søkergruppene vedkommende, fakultetene har sin og biskopene har sin gjennom det ordinasjonsforberedende programmet Veien til prestatjeneste.

Evalueringsnemnda skal vurdere om søkere kan anses å ha tilsvarende kompetanse som cand.theol. ut fra bestemte kriterier. I tillegg skal nemnda ta stilling til at personen ”ikke finnes personlig uskikket til prestatjeneste”. For søkere etter § 5 skal Evalueringsnemnda vurdere at ”vedkommende har personlige forutsetninger som gjør at han eller hun utvilsomt er særlig kvalifisert for å utføre prestatjeneste i Den norske kirke”. Positive vedtak i Evalueringsnemnda binder likevel ikke de andre partene i deres egnethetsvurderinger. Det er viktig å tydeliggjøre at partene har hvert sitt selvstendige ansvar i veien frem til ordinasjon, og at søkerne også er klar over dette. Det oppleves i noen sammenhenger at personer bruker den ene instansens vedtak mot de andre instansers vurderinger.

Fra en utdanningsinstitusjon ble det spurt om obligatorisk 60 studiepoeng etter godkjenning i Evalueringsnemnd er en vei å gå. Erfaringen er at kunnskap i bibelfag og systematisk teologiske fag gjennomgående er svak, og de har liten erfaring og trening i hermeneutisk refleksjon. Mange av de som godkjennes av Evalueringsnemnda får fritak i enkeltfag på praktikum, enten fordi de har tatt emnet eller tilsvarende tidligere, eller får godkjent det av andre årsaker. Det gjør at tiden på praktikum for mange i praksis blir et halvt år. Om en innførte krav om ett års studium (60 studiepoeng) etter at søknaden er behandlet i Evalueringsnemnda, vil den enkelte kunne styrke faglig andre praktiskeologiske emner. Mange av søkerne har allerede gjennomført første semester på praktikum før søknaden behandles i Evalueringsnemnda. Slik praktisk-teologisk utdanning er lagt opp i dag er første semester del av bachelorgraden i teologi, og derfor er det mulig med opptak til dette emnet før godkjenning av Evalueringsnemnda. Andre del av praktikum har særskilte opptakskrav som gjør at en ikke kan tas opp før en eventuelt er godkjent av Evalueringsnemnda. Det stilles spørsmål om en bør ha strammere regler for godkjenning av personer som godkjennes etter § 4. Et av utdanningsstedene opplever at disse i mindre grad er motivert og forberedt for prestatjeneste enn studenter som går ordinær vei eller er godkjent etter § 5.

Kirkemøtebehandling 2008

Kirkemøtet i 2008 hadde en evaluering av ordningen og gjorde følgende vedtak:

1. Kirkemøtet ber Kultur- og kirke departementet endre § 4 pkt 2 i forskrift om tilsetting av menighetsprest til:
”som del av eller i tillegg til denne graden har en faglig fordypning på minimum 120 studiepoeng innen teologiens hoveddisipliner, eller har dokumentert kunnskaper innen teologiens tradisjonelle hoveddisipliner som tilsvarende dette og”
2. Kirkemøtet anbefaler at Veien til prestatjeneste må gjøres gjeldende også for de som godkjennes av Evalueringsnemnda.
3. Kirkemøtet fastsetter nye regler om klageordning vedr. kompetansevurdering i forbindelse med tilsetting av prester som ikke er cand.theol. med hjemmel i forskrift av 17. juni 1988 om tilsetting av menighetsprest § 7 fjerde ledd, sist endret 8. februar 2007. De nye reglene lyder:

”Kirkemøtet delegerer til Kirkerådet å oppnevne en klageinstans bestående av fem representanter, hvorav en faglig representant fra ett av de praktisk teologiske seminarer, til å avgjøre klager vedrørende kompetansevurdering i forbindelse med tilsetting av prester som ikke er cand.theol., §§ 4 og 5. Vedtak kan påklages etter forvaltningslovens bestemmelser. Nærmere regler for behandling av klagesaker fastsettes av Kirkerådet.”

I april 2010 svarte FAD på Kirkemøtets henvendelse angående punkt 1: «Departementet registrerer begrunnelsen for forslaget. Ut fra dagens vanskelige rekrutteringssituasjon for prester vil departementet på det nåværende tidspunkt ikke ta initiativ til å gjøre veien inn til prestedtjeneste snevrere enn den er i dag».

Når det gjaldt pkt 4 bad Kirkerådet sekretariatet om å utrede mulighet for å delegere til Kirkerådets arbeidsutvalg utvidet med et faglig medlem å være klageorgan. FAD mener at forskriften ikke åpner for at klageinstansen har medlemmer utenfor KR's medlemmer . Representanten fra de praktisk-teologiske seminarene oppnevnes derfor som konsultativt medlem (KR 37/11).

Bispemøtet

Bispemøtet har behandlet saken flere ganger, siste gang i 2010 (BM 33/10). Protokollen fra møtet sier ikke noe utover at de drøftet saken. Bispemøtet har særlig vært opptatt av § 5 søknader (biskopen som søker) og kravet til innholdet i disse søknadene. Det har i perioder virket som Evalueringsnemnda og enkelte av biskopene har tolket regelverket noe ulikt.

Klagebehandling

Det har i alt vært fem klager på Evalueringsnemndas avgjørelser. De tre første var første halvdel av 2000-tallet. De to siste har vært i 2011 og 2012. Den ene var § 4 søker og den andre var § 5 søker. Kirkerådets AU tok klagen etter § 4 til følge, men opprettholdt Evalueringsnemndas vedtak i § 5 klagen.

Forståelse av ordningen

§ 4 søknader:

Søknader etter § 4 består av todelt behandling. Det er noen formelle krav som skal oppfylles. Det gjelder alder, gradsopnåelse, teologisk utdanning og tid fra avlagt grad. I tillegg er det noen vurderinger som skal gjøres av nemnda. Gradens relevans for prestedtjenesten, at søker ikke er uegnet for prestedtjeneste og for noen unntak for 5 år siden grad ble avlagt.

Det er ikke laget noen oversikt over hvilke grader som er relevante for prestedtjenesten. Det er opp til nemnda å vurdere (om graden er relevant og/eller om søker har gjort graden relevant for prestedtjenesten). Forskriftens «tilsvarende kompetanse som candidata/candidatus theologiae» skal forstås som tilsvarende nivå (mastergrad). Dette går frem av utredningen *Kvalifikasjonskrav for tilsetning som menighetsprest i Den norske kirke* (KTMP) og var også formuleringen i forskriften før 2007.

§ 5 søknader:

Søknadene etter § 5 er på mange måter mer krevende. Det er fastsatt strenge krav for å godkjenne samtidig som disse er vurderingskrav. Forutsetningen for at nemnda kan si ja er «- at det foreligger helt særlige grunner fremlagt i søknad fra vedkommende biskop.
- Vedkommende må ha personlige forutsetninger som gjør at han eller hun utvilsomt er særlig kvalifisert for å utføre prestedtjeneste i Den norske kirke,
- og at det må også foreligge et særlig kirkelig behov for vedkommendes tjeneste».

Kirkemøtet har uttalt at det særskilte behovet ikke skal være prestemangel (KM 18/89 pkt 7), men den det søkes for sin særlige kompetanse. Kirkemøtet i 2008 foreslo ikke endring av disse kravene. Evalueringsnemnda opplever at det i endel av søknadene fra biskopene er vanskelig å finne argumentasjon for disse kravene. Nemnda må også i sitt arbeid legge til grunn at personen det søkes for skal kunne være prest i hele landet. Biskopene argumenterer til dels for lokale/regionale forhold. Når en ordineres til prest i Den norske kirke ordineres en til å kunne søke prestestilling i hele Den norske kirke.

Krav om praktisk-teologisk utdanning og kunnskap i norsk språk

Evalueringsnemndas behandling gjelder unntak fra § 2b i forskrift om tilsetting av menighetsprest. Kravene i § 2 a,c, og d gjelder også for personer som får vurdert kompetanse av Evalueringsnemnda.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Saken har ikke noen økonomiske eller administrative konsekvenser for Kirkerådets arbeid.